

Para non viaxar de pé outros dez anos

REVISTA GALEGA
DE EDUCACIÓN
PUBLICACIÓN DE NOVA ESCOLA GALEGA

ISSN: 1132-8932

Páx. 96-98

Valentina Formoso Gosende

IES do Milladoiro

vformoso@gmail.com

Cando o curso pasado, parte do meu alumnado de 1º ESO me aseguraba que non sabía o que era un buxo, un croio ou un bidueiro (aínda que vivían na parroquia de Biduído), pensaba o lonxe que estabamos daquilo que Vázquez Freire (RGE, 65) definía como o ideal de escola galega: “a que abre as xanelas e as portas ao seu mundo circundante”. Veume esta anécdota á cabeza no momento en que me pediron que escribise un artigo para esta sección, cando se cumprían 10 anos da publicación do Decreto do Plurilingüismo. E dei en preguntarme que pasaría se este alumnado procedese -que non era así- dun centro plurilingüe no que o Coñecemento do medio (desde a LOMCE Ciencias Sociais e Naturais) se lles impartise en inglés. Serían plurilingües se soubesen o nome do buxo e mais do bidueiro (aínda que non os recoñecesen) na lingua que falan Trump ou Johnson?

Foi esta rapazada de 1º da ESO a que entrou no sistema educativo precisamente en 2010, estreando o devandito Decreto. Aquela á que se lle eliminou a posibilidade de asistir, en zonas urbanas, ás chamadas “liñas de galego” e que puido acabar a educación infantil sen oír unha soa palabra da lingua de Rosalía na aula. Aquela que, na primaria, só estudou as materias científicas en castelán e que, en moitos casos, só escoitou galego na clase de Lingua Galega e tivo como materia extraescolar -case obrigada- o inglés.

Non é este un artigo para facer balance, pero se queremos pensar o ensino da década que acabamos de comezar, temos que ter sempre presente que van alá dez anos de vixencia deste decreto e que, inevitablemente, deixaron pegada. Estamos noutra parada afastada da de 2010 e o transporte que aquí nos trouxo fíxolle pagar un alto prezo ao galego. Tan alto que tivo que

abandonar a posibilidade de ser lingua vehicular maioritaria no territorio que a viu nacer, coa inevitable perda de competencia en galego do alumnado en xeral, pero de maneira moi significativa do de zonas urbanas. E máis alto aínda porque o imaxinario do conxunto da sociedade xa non é o mesmo. I mos reparar en varios puntos que considero clave:

1- O *apartheid* decretado en 2010 non apeou o galego do autobús do sistema educativo, deixouno subir, pero para ir de pé, fóra das materias científicas, das "importantes", das da "excelencia", das do "futuro", das que só se poden ensinar en castelán ou en inglés. E, a pesar dalgunhas Rosa Parks que axudaron a sentar - nalgunha ocasión - o galego nas matemáticas, na física e na tecnoloxía, predicando na lingua de Rosalía, o discurso social que triunfou foi o de que o galego non serve para estas disciplinas, isto é, só pode viaxar de pé.

2- Neste momento hai unha parte moi importante das comunidades educativas que non en-

tende, ou que non lle deixan entender, que o galego - grazas ao mundo lusófono - conta cunha grande potencialidade, maior da que posúen linguas coma o vasco ou o islandés, mais mentres estas parece que serven para aprender as matemáticas, para a nosa interesou asentar o discurso do *tres ao caldeiro* ou dos *números curmáns*.

3- Cada ano entran no sistema educativo fornadas de docentes que estudaron parte ou toda a secundaria, e mais a formación universitaria, con este Decreto e que non son quen de usar a lingua e/ou, o que é peor, non cren que a teñan que usar, para impartir aulas en Galicia. Nos "Cursos de galego para profesorado en prácticas" escóitanse e lense reflexións que dan a medida de que o problema xa non está só en que se mude un Decreto, a cuestión é moito máis fonda, porque na súa ideoloxía lingüística o galego non ten cabida. Únense nos claustros a profesorado que segue á defensiva por se alguén desexa algunha medida para "volver

impoñer" a lingua propia de Galicia.

4- Claustros, consellos escolares e equipos directivos están - en moitos casos - mergullados nun plurilingüismo mal entendido e peor enfocado. Se non fose así, non habería (no curso 19-20) 423 centros plurilingües autorizados onde todos teñen como lingua vehicular o inglés, agás un; nin 727 centros que contan cun total de 4.647 seccións bilingües autorizadas^[1], das que arredor de 4.600 son en inglés (só cinco son en portugués distribuídas en tres centros).

5- En dez anos tamén se conformou o imaxinario das familias con crianzas. Moitas teñen asumido que un bo centro é aquel que na porta loce un cartel de plurilingüe e, no que, polo tanto, o teito do galego está no 33% (e iso moitas veces só no papel - enténdase PLC-, onde sempre se fan cadrar os números, pero non sempre cadra a realidade). Tamén é certo que moitas familias - pasados os primeiros anos - entenderon que o

[1] Lémbrese que conta unha sección por cada grupo-clase.

número de asentos que lle deran ao inglés facía que a rapazada viaxara incómoda nas ciencias, na historia, na física, na filosofía, na bioloxía... polo que nalgúns casos pasou a ocupar os asentos da educación física, da música ou da plástica. Noutros aínda non, porque a sociedade - moi maioritariamente - quere inglés, dá igual como e para que. Despois de que as familias (que tiñan medios) pagasen academias durante o curso escolar, e campamentos no verán, para que os e as súas descendentes tivesen un título de B2 en inglés antes de acabaren a secundaria, non van apoiar - de golpe e sen mediación previa - medidas que non eleven o inglés por riba de todas as outras materias, mesmo por riba das matemáticas (se

estas se dan en inglés). Esta xeración de nais e pais, que comprobou que os seus fillos e fillas pronunciaban a lingua de Shakespeare mellor ca eles, non escoita a moito profesorado de inglés cando di que a única mellora que adoitan atopar neste decreto é a posibilidade de teren o apoio dunha persoa nativa anglófona, sempre importante nas aulas de lingua estranxeira.

Daquela, o grande reto está en repensar como se vai trasladar ao conxunto das comunidades educativas o que significa un plurilingüismo inclusivo, así como se lles vai facer entender a necesidade que temos de poñelo en práctica para que as novas promocións de alumnado sexan realmente competentes en varias linguas sen abandonar,

ou adquirir, a do seu territorio. Este traballo tería que ser previo a calquera mudanza lexislativa, pois sen mudar as representacións existentes arredor das linguas presentes no sistema educativo, vai ser case imposible volver aos termos anteriores ao D79/2010. E quen se podería encargar desa tarefa titánica? Desde logo non pode quedar nas mans duns Equipos - que lles impediron ser de normalización, se cadra porque movían conciencias - e só poden ser de dinamización. Podería ser o momento de que todos se centrasen en obxectivos tan necesarios como "eliminar prexuízos" e "mudar actitudes" enfocadas a esta cuestión, pero nin así chegarían. E iso se, aproveitando que pouco se vai poder dinamizar este curso coa COVID-19, non acordan "reconvertelos". Certo que se pode promover o galego desde outros equipos (biblioteca, igualdade, TICs...) e outros programas: Tratamento integrado de linguas (que tería que partir da propia), traballo por proxectos (que terían que saír en galego), aprendizaxe cooperativa, clases invertidas, deseño de aulas virtuais... Mais non perdamos de vista que hai profesorado en todos estes proxectos que, xa non é que teña ou non competencia, é que mantén unha ideoloxía do galego como lingua B.

Se queremos que haxa ensino en galego e que o galego se manteña no ensino como lingua vehicular, é dicir, que viaxe sentado, penso que cómpre analizar ben esta situación que temos e acordar o plan e a estratexia, sabendo que unha parte da sociedade pensa - por ideoloxía ou por descoñecemento - que a nosa lingua debe continuar a viaxar de pé, e, o que é peor, mesmo nalgún caso non ve a necesidade de que viaxe. ■

